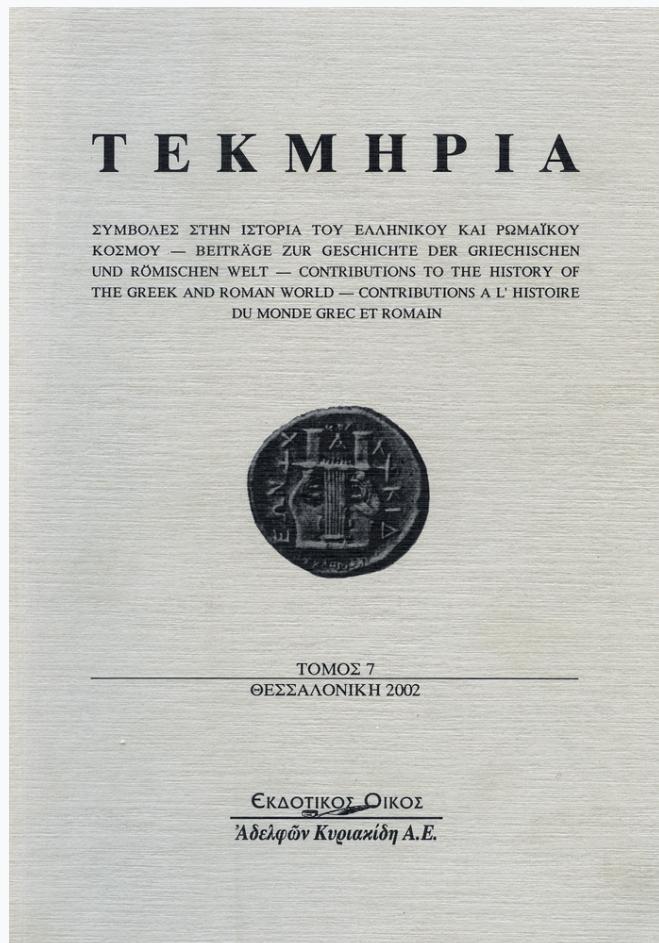

Tekmeria

Vol 7 (2002)

Κατασκευὴ ναοῦ Διὸς Ὑψίστου

I. ΑΘ. ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΣ

doi: [10.12681/tekmeria.185](https://doi.org/10.12681/tekmeria.185)

To cite this article:

ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΣ Ι. Α. (2002). Κατασκευὴ ναοῦ Διὸς Ὑψίστου. *Tekmeria*, 7, 163–165.
<https://doi.org/10.12681/tekmeria.185>

ΙΩΑΚ. Α. ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΣ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΑΟΥ ΔΙΟΣ ΥΨΙΣΤΟΥ

Στὸν "Αγιο Νικόλαο Χαλκιδικῆς φυλασσόταν ἀπὸ τὸν μακαρίτη Δημήτριο Ζεϊμπέκη ἡ κατωτέρω περιγραφόμενη ἐπιγραφή, ἡ δοπία παραδόθηκε στὴν τοπικὴ Ἀστυνομικὴ Ἀρχὴ ἀπὸ τὸ γιό του Ἀντώνιο, τὸν Φεβρουάριο 2003. "Οπως μὲ πληροφόρησε δὲ Ἀντώνιος, ἡ ἐπιγραφὴ φυλασσόταν στὴν κατοικία τους στὴ Θεσσαλονίκη καὶ τὴ μετέφεραν στὸν "Αγιο Νικόλαο πρὸ εἰκοσαετίας περίπου, ὅταν μετακόμισαν οἰκογενειακῶς. Γιὰ τὴν προέλευσή της δὲν ἔχει κάποια πληροφορία.

Τὸ μνημεῖο τὸ εἶδα καὶ τὸ φωτογράφησα στὸ Ἀστυνομικὸ τμῆμα τοῦ Ἀγίου Νικολάου, ὅταν ἐκλήθην γιὰ τὴν ἀξιολόγησή του. Ἀκολούθως ἐκλήθη γιὰ τὴν παραλαβὴ του ἡ ΙΣΤ' Ἐφορεία Κλασσικῶν Ἀρχαιοτήτων (Θεσσαλονίκης).

"Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι χαραγμένη σὲ πλάκα ὑπολεύκου μαρμάρου διαστάσεων, πλάτους 77, ὕψους 39 καὶ πάχους 12 ἑκ. Εἶναι καλογραμμένη καὶ εὐανάγνωστη καὶ ἡ ἐπιφάνειά της ἔχει ἐλάχιστες φθορές. Τὸ ὕψος τῶν γραμμάτων κυμαίνεται ἀπὸ 3.5 ἔως 4 ἑκ., τὸ διάστιχο εἶναι 1 ἑκ. καὶ τὸ κείμενό της ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑπτὰ στίχους. Ὁ τελευταῖος στίχος παρεμβάλλεται σὲ δύο μικρογραμμικὰ κισσόφυλλα. Τὸ ὄνομα Κρατιστὸ γράφηκε μὲ δύμικρον, τὸ δποτο διορθώθηκε σὲ ἀμέγα. Ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων καὶ τὸ περιεχόμενο τὴ χρονολογοῦμε στὸ 2ο-3ο αἰ. μ.Χ. (εἰκ. 1)

Δὺ 'Υψίστῳ τὸν ναὸν ἐκ θεμελίων κατεσκεύασαν ἐκ τῶν ἰδίων Ζωΐος Μένωνος τοῦ Μενάνδρου τοῦ Διονυσίου Ἀντιοχιδεὺς καὶ Κρατιστὸ Μένωνος τοῦ Σωσιβίου Ἀντιοχιδεῖτις ἡ γυνὴ αὐτοῦ

"Ἡ ἄγνοια τοῦ τόπου προελεύσεως τῆς σημαντικῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς ἐλαχιστοποιεῖ τὶς πιθανότητες ταυτίσεως τοῦ ναοῦ στὸν δποτο ἀναφέρε-

ται. Έὰν ύποθέσουμε ότι προέρχεται ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ Ἀγίου Νικολάου (τὸ ὅποιο θεωρῶ ἐλάχιστα πιθανόν), τότε ἵσως θὰ μποροῦσε νὰ συσχετισθεῖ μὲ τὸν ἀκέφαλο ἀετό, σύμβολο τοῦ Διὸς Ὑψίστου, ὁ ὅποιος βρέθηκε κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ τοῦ ἐρειπιῶνος περὶ τὸν ναὸν τῆς Παναγίας στὴν Βουρβουροῦ τοῦ Ἀγίου Νικολάου τὸ 1974, ὅπου εἶχε χρησιμοποιηθεῖ ὡς οἰκοδομικὸ ὑλικὸ σὲ κτίσμα τοῦ 17ου-18ου αἰ. (;¹).

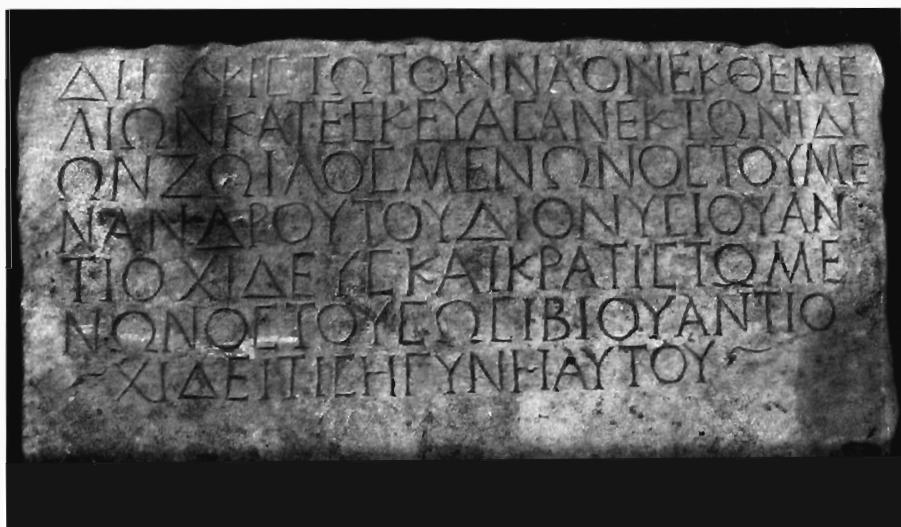
Ο προσδιορισμὸς τοῦ ζεύγους τῶν ἴδρυτῶν τοῦ ναοῦ ὡς «Ἀντιοχιδέων» θὰ πρέπει νὰ σημαίνει ότι προέρχονται ἀπὸ πόλη στὴν ὅποια ὑπῆρχε καὶ Ἀντιοχίς φυλή, τὸ ὅποιο θὰ μποροῦσε νὰ εἴναι καὶ ἔνδειξη τῆς περιοχῆς στὴν ὅποια κτίσθηκε ὁ ναός.

1. *ΑΔ* (1973-74) Μέρος Β'3 Χρονικά, σελ. 771, «ἐπισημάνθηκαν (τὸ 1973) ὑπολείμματα μεσαιωνικῶν κτισμάτων, τὰ ὅποια πιθανώτατα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὴν μονὴν τῶν Ἱερομνήμων» καὶ σελ. 773, «ἀπεκαλύφθησαν (τὸ 1974) τὰ ἄνω τμήματα τοίχων, τὰ ὅποια ἀνάγονται εἰς τὴν βυζαντινὴν περίοδον». 'Ιωακ. Αθ. Παπάγγελος, *Χαλκιδική*, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 185. Τὸν ἀετὸ τὸν εἶδα κατὰ τὴν εὑρεσή του.

ZUSAMMENFASSUNG

DIE ERRICHTUNG EINES HEILIGTUMS FÜR ZEΥΣ ΥΨΙΣΤΟΣ

Der Herkunftsor der vor etwa zwanzig Jahren in Thessaloniki privat aufbewahrten, dann von deren Besitzer zum Dorf Hagios Nikolaos auf der Chalkidike transportierten Inschrift, die hier zum ersten Mal veröffentlicht wird, lässt sich nicht bestimmen. Nach dem Wortlaut wurde die Errichtung des Heiligtums vom einem Ehepaar (Zoilos und Kratisto) finanziert, die als Ἀντιοχιδεῖς bezeichnet werden — eine Bezeichnung, über die sich ebenfalls nichts mit Sicherheit sagen lässt. Aufgrund der Erwähnung des Kultes des Ζεὺς Ὑψίστος sowie der Schriftform kann die Inschrift in das 2. bzw. das 3. Jh. n.Chr. datiert werden.

Τωακ. Παπάγγελος, Εἰκ. 1